

УДК 159.922

КАШЕКОВА О. П.

Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України (м. Київ)

ВПЛИВ ВІКОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НА ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ УСПІХУ МОЛОДІ

У статті здійснено теоретичний аналіз проблеми впливу вікових особливостей на мотиваційну сферу особистості. Проаналізовано доробок вітчизняних і зарубіжних науковців щодо визначення особливостей юнацького віку. Описано і виявлено зв'язок між віковими особливостями молоді та формуванням у них мотивації до успіху. Розглянуто світоглядні і життєві позиції молоді, питання вибору професії, ціннісних орієнтацій, зміст уявлень про успішність. Показано характер впливу вікових особливостей молоді на самовизначення, усвідомлення своєї унікальності, становлення власного «Я», вибір фаху та реальна антиципація досягнень у майбутній професійній діяльності.

Ключові слова: успіх, мотивація успіху, професійна діяльність, самовизначення, самоактуалізація, вікові особливості, життєвий шлях, життєві стратегії, самореалізація, ціннісні орієнтації.

Постановка проблеми. Темп сучасного суспільного життя, зміни, що відбуваються у політичних та соціальних сферах держави вимагають постійного оновлення змісту професій, а з ними – оновлення вимог до особистості професіонала. І як наслідок соціально-економічних перетворень, особливої гостроти набувають проблеми життєвого і професійного саморозвитку, впевненості у своїх силах, упевненості у собі як успішній особистості, у подоланні перешкод у професійній діяльності.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Аналіз психологічної літератури показує, що проблема успішності особистості протягом багатьох років розробляється у зарубіжній психології контекстно, у межах прикладних досліджень адаптованості особистості, надання психологічної допомоги, корекції особистісного розвитку (Дж. Аткинсон, Д. Мак-Клелланд, К. Роджерс, Т. Роттер, К. Хорні, В. Франкл, Є. Фромм та ін.). У вітчизняній науці проблема достатньо нова, хоча є низка робіт, присвячених формуванню індивідуальній стратегії життя, психології життєвого шляху особистості (К. О. Абульханова-Славська, О. М. Леонтьєв, В. Г. Панок, Г. В. Рудь та ін.).

Між тим, проблема успішності особистості, розуміння змісту, що є «успіх», ставлення до свого і чужого успіху є важливим аспектом розвитку особистості у цілому. Науковий доробок вітчизняних та зарубіжних авторів свідчить про те, що етапом вибору життєвих стратегій, життєвого самовизначення є юнацький вік (К. О. Абульханова-Славська, Р. Бернс, Е. О. Клімов, Е. Еріксон, В. Г. Панок, Г. В. Рудь та ін.). Саме у юності закладаються основні складові життя: професійні інтереси, політичні вподобання, стиль поведінки, характер спілкування. Як висвітлено у численних дослідженнях (І. В. Дубровіна, І. С. Кон,

В. С. Собкін, К. Д. Ушинський та ін.), найважливішою характеристикою ранньої юності є прагнення до життєвого самовизначення, самореалізації в інтимній, творчій, професійній діяльності. Залежно від змісту уявлень, установок, відношення до успіху й успішних людей молода людина обирає цілі життєдіяльності, визначає способи їх реалізації, формує свій життєвий сценарій. Таким чином, можна зробити висновок, що проблема вивчення впливу вікових особливостей на формування мотивації успіху у майбутній професійній діяльності є досить актуальною.

Незважаючи на соціальну значущість орієнтації особистості на успішні моделі поведінки і чутливість саме ранньої юності у становленні індивідуальності і виборі життєвих стратегій, вивчення змісту уявлень про успішність, формування мотивації успіху для вітчизняної психологічної науки є достатньо новим і не до кінця розробленим.

Мета статті – проаналізувати характер впливу вікових особливостей молоді на самовизначення, усвідомлення своєї унікальності, становлення власного «Я», вибір фаху та реальна антиципація досягнень у майбутній професійній діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Юнацький вік – це часовий zenit формування особистості, потреби котрої чітко визначені у часі та пов'язані з майбутнім. Юнацтво – це «ранок життя», що забезпечує творчу продуктивність, імовірність якомога більшої самореалізації протягом подальшого життя. «Видатний український педагог К. Д. Ушинський називає цей період найвирішальнішим у житті людини, коли остаточно складається фундамент ціннісних орієнтацій, вимальовується проекція головних напрямів пошуку самореалізації на інших

вікових етапах» [9, с. 90]. Юнацтво – бурхливий час активної дії, схильний до крайнощів, здатний до загостреного почуття внутрішньої самості. Вимоги до себе, до оточуючих досить високі, а також виникає потреба сексуального спілкування, прагнення до отримання матеріальних цінностей. Потреби в емоційному теплі, душевній близькості, розумінні відображають юнацькі мрії про кохання. Як правило, вони не збігаються (особливо у юнаків) з чуттєвістю, що зумовлено статевим дозріванням. На думку Е. Еріксона, перша любов (закоханість) дуже рідко стає почуттям, тобто власне любов'ю, однак, суб'єктивно вона переживається як духовний, сутнісний зв'язок. У юнацькому віці відбуваються подальші якісні зміни всіх сторін психічної діяльності, які і є основою становлення особистості на цьому етапі розвитку.

Серед головних проблем на цьому віковому етапі, на думку І. П. Манохи, можна назвати пошук сенсу власного існування, своєї необхідності у житті, страх самотності, бажання особистого щастя, кохання, створення сім'ї, професійне самовизначення, можливості самореалізації [6, с. 165].

Великого значення набуває соціальна ситуація розвитку у ранній юності, що призводить до вибору життєвого шляху. У цей період починається реалізація намічених планів за трьома основними напрямками: навчання у ВНЗ, пошуки роботи, а для юнаків – служба в армії. Робота приваблює насамперед набуттям матеріальної незалежності, самостійності, що задовольняє потребу відчутти себе по-справжньому дорослими, крім того дає життєвий досвід і практичні навички. «Недоліками раннього включення до роботи вважаються велика відповідальність, неможливість знайти цікаву роботу за відсутності кваліфікації і низька заробітна платня» [9, с. 102].

У процесі навчання у ВНЗ відбувається первинне опанування професією, визначаються світоглядна і життєва позиції молоді людини, вивчаються індивідуалізовані способи діяльності, форми поведінки і спілкування. Фахівці звертають увагу на процес формування особистості у професійній діяльності, підкреслюючи компенсаторні моменти психіки людини, можливості розвитку її професійних здібностей і самовдосконалення [5].

Принциповим моментом засвоєння діяльності є прийняття її людиною. Вирішення цього питання визначається тим, наскільки уявлення молоді людини про професію буде відповідати її потребам і здібностям. «Молодь, обираючи професію, ніби «проектуює» свою мотиваційну

структуру на структуру чинників, пов'язаних із професійною діяльністю, через які стає можливим задоволення потреб» [2, с. 122]. Цілі вступу до ВНЗ різні: щоб отримати професію, що дозволяє «достойно жити», «багато заробляти», «забезпечувати себе і сім'ю», зробити «блискучу кар'єру». Як показує досвід, досягнення цих цілей неможливе без організованості, активності, стійкості, без динамічного процесу фізіологічного і психологічного плану, який керує поведінкою людини.

Відтак, юнацький вік відіграє вирішальну роль у становленні особистості у цілому і професійному становленні зокрема. З цієї точки зору, науковці визначають юнацький вік як період відповідального життєвого самовизначення особистості. Б. Г. Ананьєв виділяв цей вік у якості центрального періоду становлення характеру й інтелекту, оскільки у цьому віці відбувається перетворення мотивацій усієї системи ціннісних орієнтацій, інтенсивне формування спеціальних здібностей [1].

Л. В. Тищенко підкреслює, що «образ майбутнього в юнацькому віці виступає складним інтегральним утворенням, який поєднує в собі ціннісні орієнтації та перші життєві плани, очікувані події, засвоєні стереотипи соціальної поведінки, елементи рефлексії та самооцінки, установки та емоційне відношення до майбутнього» [12, с. 224].

А. К. Дусавицький підкреслював, що студентський вік є завершальним етапом формування особистості, її когнітивних, емоційних, мотиваційних, вольових якостей, громадянської позиції і системи цінностей. Саме у цьому віці самосвідомість особистості досягає певної зрілості, ієрархія цінностей стає стійкою, а поведінка спирається на усвідомлену відповідальність [3, с. 104].

Фінський дослідник С. Саарі головною задачею студентських років визначив формування перспективи на майбутнє, структури мотивів та розвиток стабільного власного «Я» [10].

Дослідниця Н. О. Євдокимова стверджує, що «для суб'єкта на цій стадії першочергового значення набуває самосвідомість. Актуалізація і розвиток здібностей здійснюється через досконале пізнання і проби себе в учбово-професійній діяльності. Оволодіваючи професією на основі свідомого самопокладання та усвідомленого мотиваційного вибору, суб'єкт вчиться самостійно знаходити необхідні засоби, свідомо підпорядковувати їх вибір поставленій меті, зважено приймати рішення, послідовно їх виконувати, адекватно і самокритично оцінювати результати виконання, цілеспрямовано фіксувати в інди-

відуальному досвіді способи і результати діяльності, перетворюючись із суб'єкта активності у цілісного суб'єкта свідомої діяльності» [4, с. 79].

Вважаємо що, основною характеристикою усвідомленого вибору майбутньої професії стає пошук певних цінностей і смислів, які відповідають потребі людини у самовираженні, саморозвитку, перспективі розвитку і прояву своєї індивідуальності у професії, у виконанні свого особистісного призначення, у відчутті себе як людини успішної.

Поняття успіху міцно увійшло у наше життя. Ми говоримо про успішних людей: політиків, спортсменів, артистів; про успіхи у науці, виробництві, у навчальній і професійній діяльності, особистому житті. Феномену успіху й успішності присвячено праці філософів, психологів, соціологів, педагогів. У вітчизняній культурі успіх більшою мірою, ніж у європейській традиції, пов'язаний не з власними, іноді, які доходять до маніакальності, наполегливістю і завзятістю, а з везінням, удачею, «божою благодаттю». Суть не у тім, щоб не докладати зусиль до досягнення мети, а у тім, що у сучасному житті зусилля не завжди справедливо винагороджуються матеріально, проте завжди отримують гідну винагороду – любов і визнання. За радянських часів, успіхом для людини була можливість служіння іншим людям, а будь-яка справа, спрямована на самозбагачення та самозадоволення за визначенням була протилежністю успішності. Шлях людини до справжнього успіху в усі віки був один – любов, праця, життєва стійкість, готовність іноді все починати знову, залишитися без зовнішніх винагород, але внутрішньо незламним. Для тих, хто хоче «зіграти у лотерею з власною долею», «йти по головам», «проповзти все життя на животі», секрет успіху так і залишиться секретом. Але для тих, хто готовий учитися, і на власних помилках теж, прагне саморозвитку, самоактуалізації, критично оцінює свої дії, шлях до успіху буде відкритим.

Керування власним життям, розкриття свого особистісного потенціалу, у тому числі й у професійній діяльності, високий професіоналізм, кар'єра – для багатьох є критеріями цінності. «Успішність починає розглядатися як особистісна успішність, якої людина досягає на життєвому шляху, пізнаючи та актуалізуючи свої можливості. У зв'язку з цим проблема особистості – це й проблема успішності життєвого шляху. Якщо на життєвому шляху відбувається професійна самоактуалізація особистості, то такий життєвий шлях та особистість характеризується як

успішні. Якщо ж людина переживає невдачі в актуалізації своїх потенційних можливостей, то у неї виникає почуття недосконалості, незавершеності того, що могло б бути, невротичне почуття провини і, як наслідок, звужується як професійний, так й особистісний розвиток» [2, с. 132].

З нашої точки зору, в основі будь-якої успішної діяльності перебувають мотиви і мотивація. Намагаючись пояснити діяльність людей, їх учинки, мислителі різних епох давали різні відповіді на питання про те, що керує цими діями. Численні дослідження з цієї теми показують, що у процесі формування людської культури важливо спиратися на той зміст духовного світу особистості, від якого залежать її активність, поведінка і вчинки, а саме на її спонукальну сферу – мотиви і мотивацію. Саме мотивація стає найважливішою, структурною складовою особистості, яка забезпечує її сутність, здатність перетворювати оточуючий світ і досягати певних цілей. У наш час мотивацію, як явище психічне, ряд науковців (Р. С. Немов, К. К. Платонов, О. М. Леонтьєв) трактують по-різному: в одному випадку вважають, що це – сукупність факторів підтримуючих і направляючих, тобто визначаючих поведінку, у другому – як сукупність мотивів, у третьому – як спонукування, які викликають активність організму і визначають її спрямованість. Таким чином, «мотивація» виступає тим самим складним механізмом співвіднесення особистістю зовнішніх та внутрішніх чинників поведінки, який визначає виникнення, спрямування, а також способи здійснення конкретних форм діяльності.

Дослідження проблем мотивації тісно пов'язане з особистісним фактором. Фундаментом мотивації людини є потреби й інтереси. Потреби – основа діяльності людей, стимул до здійснення тих чи інших дій, а задоволення потреб – важливий компонент людського щастя. Проаналізувавши дослідження з питання потреб людини (А. Маслоу, Д. Мак-Клелланд, Х. Мюррей, Б. І. Додонов), ми можемо виділити наступні: біологічні (природні) – збереження життя, харчування, розмноження; духовні – прагнення збагачувати внутрішній світ, долучитися до цінностей культури; матеріальні – забезпечення гідного рівня життя; соціальні – реалізація професійних здібностей, отримання високої оцінки з боку суспільства. На наш погляд, окремо слід звернути увагу на таку потребу людини, як досягнення. Це – наочний доказ успіху. Молодь юнацького віку часто вважає досягненням перемогу, яка їм дісталась швидше за рахунок везіння і не є їх особистою заслугою. Дійсно ж успішні люди, як

правило, потребують відчуття власної відповідальності за свої досягнення. Вони покладаються на власні сили і прагнуть до самовдосконалення, схильні працювати над задачами, які потребують значних зусиль. Саме такі люди, відчують повне задоволення від роботи, навчання та будь-якої іншої діяльності, коли самі визначають свої цілі і досягають їх, піклуючись про особистісне і професійне зростання як про безперервний процес. Важливим мотиваційним показником є і рівень вимог, тобто рівень поставленої людиною цілі або чергового досягнення. «Якщо результат приписується стабільним факторам (здібностям і труднощам завдання), то цей рівень зростає. Якщо ж досягнення приписується нестабільним факторам (наприклад, везінню) – він знижується» [7, с. 71]. Абсолютно все, що ми робимо, має внутрішню чи зовнішню мотивацію. Заняття будь-якою діяльністю тому, що вона подобається, спонукає до неї, завдяки власному внутрішньому прагненню й отримання при цьому задоволення – внутрішня мотивація. Спонукає ж тільки з метою отримання якогось блага ззовні – зовнішня. При цьому відсутній важливий мотиваційний компонент – внутрішній інтерес. Отже, ми можемо зробити висновок, що однією з рушійних сил мотивації є потреби у всіх їх розмаїтті, і щоб їх задовольнити людина вишукує засоби для рішення практичних задач і досягнення цілей.

Перед молоддю сьогодні відкриті великі і різноманітні можливості для подальшого розвитку, але яке майбутнє вона обере, буде залежати від цінностей, які визначають прийняття нею рішень. Висока потреба у досягненнях – ознакою успішної людини – найчастіше зумовлена позитивним прикладом батьків. Важливий показник у цьому – рівень домагання. Якщо він високий, людина протягом життя домагається намічених результатів, росте як особистість і професіонал, досягає вершини самоактуалізації – повної реалізації свого потенціалу. Інтерес може виникати з усвідомлення потреб чи внаслідок простого потягу до якогось об'єкта і стати життєвою потребою. Ось чому необхідно з дитинства прищеплювати інтерес до пізнання, радість інтелектуальної роботи, любов до плодів своєї діяльності, розвивати надалі у юнацькому віці. Як переконує нас велика кількість досліджень, юнацький вік є плідним для формування мотивації успішності, у якому водночас тільки починається формування людини як суб'єкта власної професійної діяльності і досягається внутрішня визначеність, цілісність особистості, пік її психічної ак-

тивності, що зумовлює прагнення людини братися за значні справи і звернення, зважено приймати рішення, послідовно їх виконувати, адекватно і самокритично оцінювати результати виконання [11, с. 68].

Переконані, що формування мотивації до успіху у молоді залежить насамперед від того, чи відкрила вона адекватні можливості реалізації своїх здібностей та здатностей, потреб та інтересів, який освітній простір молодь для себе створила, яку позицію зайняла для саморозвитку, самореалізації, чим мотивує свій вибір професійної діяльності, чи готова взяти відповідальність за власне майбуття.

У дослідженні О. В. Чуйко, виявлено досить строкату картину професійних намірів. Науковець, спираючись на дослідження російського вченого Н. С. Пряжнікова виділяє комплекси мотивів, які спонукають особу діяти у відповідному напрямку. «Серед них першу групу складають підґрунтя, обумовлене потребами, що відображають основний зміст професії. Друга група мотивів пов'язана з відображенням деяких особливостей професії у суспільній свідомості (мотиви престижу, суспільної значущості професії). Третя група виражає потреби особистості, що склалися раніше і можуть бути актуалізовані при взаємодії з професією (мотиви саморозкриття і самоствердження, матеріальні потреби, особливості характеру, звичок). Четверту групу складають мотиви, що виражають особливості самосвідомості особистості в умовах взаємодії з професією (впевненість у власній придатності, у володінні достатньо творчим потенціалом, переконаність у тому, що намічений шлях і є покликаним тощо)» [13, с. 95].

Дослідниця звертає увагу на те, що провідними мотивами до навчання для значної частини студентської молоді є не досягнення успіху в оволодінні знаннями, бодай з окремих предметів, а прагнення більш-менш благополучно здолати етапи навчального процесу, склавши залік, іспит, сесію тощо. Автор звертає увагу на такі причини зниження мотивації до навчальної діяльності, як поява психологічного бар'єру у студентів, під яким розуміється психічний стан напруги, що виникає у результаті специфічного змісту мотиваційної основи учбової діяльності, змінах у смисложиттєвих орієнтаціях, неадекватній когнітивній оцінці можливостей у навчальній діяльності [13].

Отже, ми звернули увагу на те, що мотиваційна сфера особистості є досить динамічною, вона залежить від умов, потреб, які спонукають

суб'єкта до активності. Тим не менш досягнення успіху у різних сферах життя є можливим за умови врахування мотиваційної компоненти, що перетворює забезпечення знань, умінь, навичок у засоби особистісного, творчого та професійного росту.

Як стверджує дослідник Ж. П. Вірна, «проблема успішності професійної реалізації фахівця традиційно розглядається в контексті ефективності діяльності, розв'язанні якої передбачає вивчення умов, за яких суб'єкт діяльності демонструватиме задану ефективність» [2, с. 126]. Зрозуміло, що специфічність умов здійснення будь-якої діяльності впливає на її результат, проте особистість може змінювати умови або підпорядковуватись їм. По-перше, це соціальний аспект досягнення успіху, який забезпечує можливість активності, вибору, відповідальності, отримання людиною позитивного досвіду, формування ціннісних орієнтацій, які визначають рівень особистісної активності та спрямованості. Й тому можна стверджувати, що через специфіку вікових особливостей молодь ефективніше пристосовується до системи ринкових відносин, швидше у неї включається, відчуває себе впевненою за своїх батьків, молодь відіграє роль дослідників, освоюючи нові цінності, норми і моделі поведінки. По-друге, це особистість. Завдяки дослідженням і теоретичним узагальненням можна виділити такі особливості особистості, яка здатна досягнути успіху: психічне здоров'я, що дає змогу протистояти можливому негативному впливу ззовні та використовувати реальні зовнішні можливості, орієнтація на успіх, висока самооцінка, наявність суб'єктивного контролю за ситуацією, висока активність, яка зумовлено прагненням пізнати свої можливості та реалізувати їх. Зазначені вище особливості притаманні молоді студентського віку, де виявляється сильне прагнення до самовираження, самоствердження й особистісної експансії.

Висновки. Проведений теоретичний аналіз проблеми впливу вікових особливостей на формування мотивації успіху дозволяє поглянути на процес становлення людини успішної як на процес внутрішньої самореалізації особистості, який регулюється мотиваційно-смісловими тенденціями розвитку особистості. Аналіз психологічної літератури дав нам змогу окреслити орієнтири впливу потреб на мотиваційну сферу діяльності молоді людини і виявити, що проблема формування мотивації до успіху молоді для вітчизняної психологічної науки є достатньо новою і потребує подальшого вивчення.

Список використаних джерел

1. Ананьев Б. Г. К психофизиологии студенческого возраста / Б. Г. Ананьев // Современные психолого-педагогические проблемы высшей школы / Под. ред. Б. Г. Ананьева, Н. В. Кузьминой. — Вып. 2. — Л., 1974. — С. 3—7.
2. Вірна Ж. П. Мотиваційно-сміслова регуляція у професіоналізації психолога: Монографія / Ж. П. Вірна — Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2003. — 320 с.
3. Дусаевичкий А. К. О студенческом возрасте как завершающем этапе формирования личности / А. К. Дусаевичкий // Вестник Харьков. ун-та. — №200: Психология памяти и обучения. — Харьков, 1980. — С. 9—13.
4. Євдокимова Н. О. Психологічні засади формування суб'єкта правничої діяльності у вищому навчальному закладі: монографія / Наталя Олексівна Євдокимова. — Миколаїв: Ліон, 2011. — 420 с.
5. Кудрявцев Т. В. Исследование психологических особенностей профессионального становления / Т. В. Кудрявцев // Психологические основы проф. техн. обучения / Под. ред. Т. В. Кудрявцева, А. И. Сухаревой. — М., 1988. — С. 1—13.
6. Маноха И. П. Человек и потенциал его бытия: Опыт синтеза онтологических и психологических познавательных техник / И. П. Маноха — К. : Стимул, 1995. — 221 с.
7. Матковская И. Роль мотива в достижении цели / И. Матковская // Учитель. — 2007. — №5. — С. 70—73.
8. Мирсаєтова А. А. мотивація досягнення успіха людини: психологічний аспект // Среднее профессиональное образование. — 2010. — №5. — С. 56—59.
9. Панок В. Г. Психология життєвого шляху особистості: Монографія / В. Г. Панок, Г. В. Рудь — К. : Ніка-Центр, 2006. — 280 с.
10. Саари С. Опосредование стрессовых факторов через внутрилличностные факторы / С. Саари // Психология личности и образ жизни. — М. : Наука, 1987. — С. 59—69.
11. Татенко В. А. Психология в субъектном измерении: монография / В. А. Татенко. — К. : Видавничий центр «Просвіта», 1996. — 404 с.
12. Тищенко Л. В. Психологічні особливості життєвих перспектив студентів з обмеженими функціональними можливостями: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / Тищенко Лілія Валеріївна. — К., 2010. — 194 с.
13. Чуйко О. В. Особистісне становлення суб'єктів професійної діяльності у соціономічних професіях: Монографія / Чуйко О. В. — К. : ФДЕФ-Україна, 2013. — 280 с.

Spysok vykorystanyh dzherel

1. Ananєv B. G. K psihofiziologii studencheskogo vozrasta / B. G. Ananєv // Sovremennyye psihologopedagogicheskie problemy vysshey shkoly / Pod. red. B. G. Ananєva, N. V. Kuzminoy. — Vyip. 2. — L., 1974. — S. 3—7.
2. Vlrna Zh. P. Motivatslyno-smislova regulyatsly u profeslonallzatslyI psihologa: Monograflya / Zh. P. Vlrna — Lutsk: RVV «Vezha» Volin. derzh. un-tu Im. Lesl UkraY-inki, 2003. — 320 s.
3. Dusavitskiy A. K. O studencheskom vozraste kak zaver-shayuschem etape formirovaniya lichnosti / A. K. Dusavitskiy // Vestnik Harkov. un-ta. — №200: Psihologiya pamyati i obucheniya. — Harkov, 1980. — S. 9—13.
4. Evdokimova N. O. Psihologichnl zasadi formuvannya sub'Ekta pravnichoyl dlyalnostl u vischomu navchalnomu zakladl: monograflya / Natalya OlekslyYivna Evdokimova. — MikolaYiv: Illon, 2011. — 420 s.

5. Kudryavtsev T. V. Issledovanie psihologicheskikh osobennostey professionalnogo stanovleniya / T. V. Kudryavtsev // Psihologicheskije osnovyi prof.-tehn. obucheniya / Pod. red. T. V. Kudryavtseva, A. I. Suharevoy. — M., 1988. — S. 1—13.
6. Manoha I. P. Chelovek i potentsial ego byitiya: Opyit sintezirovaniya ontologicheskikh i psihologicheskikh poznavatelnykh tekhnik / I. P. Manoha — K. : Stimul, 1995. — 221 s.
7. Matkovskaya I. Rol motiva v dostizhenii tseli / I. Matkovskaya // Uchitel. — 2007. — #5. — S. 70—73.
8. Mirsaetova A. A. motivatsiya dostizheniya uspeha lichnosti: psihologicheskij aspekt // Srednee professionalnoe obrazovanie. — 2010. — #5. — S. 56—59.
9. Panok V. G. Psihologiya zhitteвого shlyahu osobistosti: Monografiya / V. G. Panok, G. V. Rud — K. : NIka-Tsentr, 2006. — 280 s.
10. Saari S. Oposredovanie stressovykh faktorov cherez vnutrichnostnyie faktoryi / S. Saari // Psihologiya lichnosti i obraz zhizni. — M. : Nauka, 1987. — S. 59—69.
11. Tatenko V. A. Psihologiya v sub'ektnom izmerenii: monografiya / V. A. Tatenko. — K. : Vidavnichiy tsentr «Prosvlta», 1996. — 404 s.
12. Tischenko L. V. Psihologicheskii osoblivostI zhitteviykh perspektiv studentiv z obmezhennimi funktsionalnimi mozhlivostyami: dis. ... kand. psihol. nauk: 19.00.01 / Tischenko Lillya ValeriYivna. — K., 2010. — 194 s.
13. Chuyko O. V. OsobistIsne stanovleniya sub'Ektiv profeslynoyi dlyalnostI u sotslonomIchnih profeslyah: Monografiya / Chuyko O. V. — K. : FDEF-Ukraina, 2013. — 280 s.

КАШЕКОВА О. П.**ВЛИЯНИЕ ВОЗРАСТНЫХ ОСОБЕННОСТЕЙ НА ФОРМИРОВАНИЕ МОТИВАЦИИ УСПЕХА МОЛОДЕЖИ**

В статье осуществлен теоретический анализ проблемы влияния возрастных особенностей на мотивационную сферу личности. Проанализированы труды отечественных и зарубежных ученых относительно определения особенностей юношеского возраста. Описана и выявлена связь между возрастными особенностями молодежи и формированием у них мотивации к успеху. Рассмотрены мировоззренческие и жизненные позиции молодежи, вопросы выбора профессии, ценностных ориентаций, содержание их представлений об успешности. Показан характер влияния возрастных особенностей молодежи на самоопределение, осознание своей уникальности, становления собственного «Я», выбор профессии и реальная антиципация достижений в будущей профессиональной деятельности.

Ключевые слова: успех, мотивация успеха, профессиональная деятельность, самоопределение, самоактуализация, возрастные особенности, жизненный путь, жизненные стратегии, самореализация, ценностные ориентации.

KASHEKOVA O. P.**INFLUENCE OF AGE PECULIARITIES ON THE FORMATION OF SUCCESS MOTIVATION OF YOUTH**

There has been made a theoretical analysis of the issue of age peculiarities influence on motivating side of personality. The heritages of domestic and foreign scholars were analyzed for definition of adolescence features. The connection between age peculiarities of youth and formation of their success motivation has been described and revealed. Philosophical and life attitudes of young people, choosing a career issues, values, contents of success understanding were considered. It was revealed that due to the age peculiarities youth adapts to the market economy system better, gets involved faster, feels more confident than their parents, they are researchers who discover new values, norms and behavior patterns. Through research and theoretical generalizations following characteristics of an individual that is able to achieve success can be identified: mental health, which makes it possible to resist the potential negative impact of the external environment and to take chances that appear, success orientation, high self-concept, presence of subjective control over the situation, strong activity caused by the desire to know own capabilities and implement them. The above features characterize young college age when a strong desire of self-expression, self-determination and personal expansion outbreaks. The conducted theoretical analysis of the impact of age peculiarities on the formation of success motivation allows to see the process of becoming a successful man as a process of person's internal self-realization that is regulated by motivational and awareness trends of personal development. Analysis of the psychological literature has allowed us to determine the guidelines of impact of needs on motivational sphere of activity of a young man and discover that the issue of success motivation forming of the young in national psychology is relatively new and requires further study.

Keywords: success, motivation, success, professional activity, self-determination, self-actualization, age characteristics, way of life, life strategies, self-fulfillment, and value orientations.

Стаття надійшла до редколегії 10 вересня 2014 року